

Ózbekistan Respublikası xalıq tálim ministrliđi

Ájiniyaz atındađı Nókis mámleketlik pedagogika institutı

Fizika-matematika fakul'teti

Informatika oqıtıw metodikası kafedrası

**Informatika oqıtıw metodikası tálim bađdarınıń 4j-kurs talabası
Qıdırniyazov Yusupbay Koshkinbaevichtıń**

Pitkeriw qánigelik jumısı

**Tema: Aralıqtan oqıtıwdı shólkemlestiriw
usılları**

Ilimiy basshı:

J. Otepbergenov

Ilimiy másláhatshı:

tex.i.d Q.Seytnazarov

Kafedra baslıđı:

fiz-mat f.n. A.Tureniyazova

Nókis 2017

Mazmunı

Kirisiw.....	2-5 b.
I bap	6
Aralıqtan oqıtıwdıń ózine tán ózgeshelikleri	
1.1 Aralıqtan oqıtıw hám bilimlendiriw haqqında ulıwma túsiniw	6-7 b.
1.2 Aralıqtan oqıtıwdıń aktuallığı	7-9 b.
1.3 Aralıqtan oqıtıwdıń haqqındaǵı ápsanalar	9-11 b.
II-bap	12
Aralıqtan oqıtıwda pedagogik tiykarları	
2.1 Aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenlikleri hám kemshilikleri	12-14 b.
2.2 Aralıqtan oqıtıwdıń didaktik sisteması	14-18 b.
2.3 Aralıqtan oqıtıwdıń principi	19-20 b.
2.4 Aralıqtan oqıtıw texnologiyası	20-24 b.
2.5 Aralıqtan oqıtıw hám Internet	25-26 b.
III-bap	
Aralıqtan oqıtıwda kurslar, axborot resurslar hám elektron sabaqlıqlar	27 b.
3.1 Aralıqtan oqıtıw internet-resursın tayarlaw ushın másláhátler Oqıw materialların islep shıǵıwdıń ózine tán ózgeshelikleri	27-28 b.
3.2 Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawǵa qoyılatuǵın talaplar	28-30 b.
3.3 Aralıqtan oqıtıw kurslarınń strukturası	30-33 b.
3.4 Aralıqtan oqıtıw kurs materialların tayarlaw ózgeshelikleri	34-37 b.
3.5 Aralıqtan oqıtıw boyınsha internet-resurslardıń obzori	37-38 b.
3.6 Elektron sabaqlıqlar aralıqtan oqıtıwdıń tiykarǵı bólegi sıpatında	38 b.
Juwmaqlaw	39-40 b.
Paydalanılǵan ádebiyatlar dizimi	41 b.
Aralıqtan oqıw WEB betlerinen kórinisler	42 b.

KIRISIW

Temaniń aktuallığı. Ózbekstan Respublikası ózinin bilimlendiriw tarawında rawajlanıw jolın belgilep aldı. Bul «Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızam hámde «Kadrlar tayyarlaw milliy baǵdarlaması» bolıp, balanıń tuwılǵanınan baslap kamalǵa jetiwine qaratılǵan úzliksiz bilimlendiriw sisteması bolıp tabıladı. Bul sistemaǵa muwapıq hár bir jas áwlad óz waqtın bosqa ótkermey, úzluksiz túrde bilim hám tárbiya alıw kózde tutılǵan. Biraq usı orında aytıp ótiwimiz kerek, búgingi kúndegi axborot texnologiyalarınıń rawajlanıwı, Ózbekstan Respublikasınıń dúń'ya júzindegi rawajlanǵan mámleketler qatarında rawajlanıwı bilimlendiriw sistemasına jańa talaplar qoymaқта. Sebebi, búgingi kúndegi rawajlanıwdan, jańa texnologiya hám axborotlardan tek ǵana oraylasqan halıq wákılleri emes, bálki wzaq rayonlardaǵı xalq, sonday-aq jaslar xabardar bolıwı, óz bilimi hám sana sezimin búgingi kún talabı dárejesinde rawajlandırıwı lazım. Bul bolsa óz gezeginde bilimlendiriw tarawındaǵı xızmetlerdi jańa formada, yaǵnıy jańa pedagogikalıq texnologiyalar tiykarında alıp barıwdı talap etpekte. Bunıń isbatı esabında sonı aytıp ótiwimiz lazım, joqarı oqıw orınlarına óz hújjetlerin tapsırǵan jas abituriyentlerdiń kópshiligi oqıwǵa túse almay qalmaқта. Oqıwǵa túsken studentler bolsa ekonomikalıq qıyınshılıqlar nátiyjesinde oqıw menen bir qatarda jumıs islewge de májbúr bolmaқта. Bul bolsa óz gezeginde studentlerdiń sabaqlarǵa tolıq qatnaspawına sebep bolıp, olardıń tıyanaqlı bilim alıwına kerı tásir kórsetpekte. Jámiyettegi siyasiy, ekonomikalıq hám sociallıq ózgerisler qanshalap kadrlardı qayta qániygelikten ótkeriwdi talap etpekte. Er jetkenlik attestatın alǵan xalqtıń úshten eki bólimi qosımsha tálim hám aǵartıwshılıq islerinen shette qalmaқта. Bunday kóplep mashqalalar xalqtı jalpı túrde bilimlendiriwdi talap etedi. Xalqtı bilimlendiriwde búgingi kúнге shekem qollanılıp kelingeni oqıtıw metodları birinshiden, kóplep finans shıǵınılardı keltirip shıǵarsa, ekinshiden kópshilikti óziniń kásiplik xızmetinen sheginiwine alıp keledi. Bul mashqalalardı sheshiwde aralıqtan oqıtıw sisteması úlken áhmiyetke iye. Aralıqtan oqıtıw sistemasınań abzallıq tárepi, birinshiden, ol jańa axborot hám telekommunikaciyalıq

texnologiyalarga súyengen jildam axborot bilimlendiriw ortalıqtı jaratadı, ekinshiden, hár bir tálim alıwshıǵa ajratılatuǵın qarjını tejew imkaniyatına iye. Úshinshiden, aralıqtan oqıtıw sisteması tálim beriwde qolaylıqlar jaratıp, onıń sıpatın tolıq saqlaydı.

Sońǵı jıllarda bilimlendiriw xızmetiniń jańa forması sıpatında INTERNET global' tarmaǵınan paydalanıp oqıtıw, yaǵnıy aralıqtan oqıtıw keń talqılanıp atırǵan mashkalalardıń biri bolıp tabıladı. INTERNET global' tarmaǵınan paydalanıp oqıtıwdıń maqsetke muwapıq ekenligin bazılar maqullasa, oǵan qarama-qarsı pikirlerde tabıladı. Bul tábiy. Sebebi jámiyyotke hár bir jańalıqtıń kirip keliwi qarama-qarsılıqsız bolmawı múmkin emes. Usı waqıtqa shekem aralıqtan oqıtıwdıń bir kórinisi sıpatında oqıwshılardıń óz betinshe islew forması bolıp keldi. Bunda axborotlardıń, bilimlerdiń qaǵaz formasında yamasa magnit lentasında beriliwi áhmiyetke iye emes edi.

Aralıqtan oqıtıw sistemasında óz-ara qatnastıń, tálim beriw hám axborot almasıwdıń tiykarǵı túri sıpatında INTERNET xızmet kórsetedi. Usı orında aralıqtan oqıtıw sisteması haqqında biz tolıq maǵlıwmatqa iyemizbe?-degen haqlı sawal tuwıladı.

Bakalavr pitiriw jumısınıń tiykarǵı maqseti - Ózbekstan Respublikasında úzliksiz bilimlendiriw sistemasına aralıqtan oqıtıwdı keń en jaydırıwǵa qaratılǵan INTERNET tarmaǵında aralıqtan oqıtıwdıń ilimiy teoriyalıq tiykarların islep shıǵıw, aralıqtan oqıtıw sistemasınan paydalanıwdıń qolay texnologiyasın túsindiriwden ibarat. Bul maqsetke erisiw ushın biz aldımızǵa qatar **wazıypalardı** belgilep aldıq. Bular tómendegiler bolıp tabıladı:

1. Aralıqtan oqıtıw xızmetin atqarıwda axborot resurslardı analizlew.
2. Aralıqtan oqıtıw sistemasınıń normativ bazasın, ózine tán ózgesheliklerin hám qarama-qarsılıqların anıqlaw
3. Aralıqtan oqıtıw sistemasın ornatiwǵa qaratılǵan Internet-resurs strukturasını islep shıǵıw.
4. Aralıqtan oqıtıw kurslarınıń strukturasını islep shıǵıw.

5. Aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenlikleri hám kemshiliklerin analizlew

Bakalavr pitiriw jumısınń ob’ekti. Ózbekstan Respublikasında bilimlendiriw tarawına aralıqtan oqıtıwdı engiziw processii

pitiriw jumısınń predmeti. Ózbekstan Respublikasında bilimlendiriw tarawlarında aralıqtan oqıtıwdı rawajlandırıw mazmunı.

Pitiriw jumısınń metodlik tiykarları: Ózbekstan Respublikası «Bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızam hámde «Kadrlar tayyarlaw milliy baǵdarlaması» bolıp, Ózbekstan Respublikası Prezidenti I.A.Karimovtıń «Ózbekstan Respublikası xabar texnologiyasınıń rawajlandırıw boyınsha» pikirleri, 2006-2007 oqıw jılı – «Xabar kommunikaciyadan paydalanıwda pedagog kadrlardıń bilimín asırıw oqıw jılı» dep belgileniwi.

Pitiriw jumıslarınıń metodları. Temaǵa tiyisli ilimiy pedagogikalıq ádebiyatlardı teoriyalıq úyreniw hámde analitik analiz etiw, komp’yuter hám Internet túsniklerine iye bolıw.

Pitiriw jumıslarınıń ilimiy jańalığı hám teoriyalıq áhmiyeti. Ózbekstan Respublikasında úzliksiz bilimlendiriw sistemasına aralıqtan oqıtıwdı keń en jaydırıw imkaniyatları ilimiy sıpatlandı. Ózbekstan Respublikasında INTERNET tarmaǵında aralıqtan oqıtıwdıń ilimiy teoriyalıq imkaniyatları belgilendi.

I BAP. ARALIQTAN OQITIÚDÍN ÓZINE TÁN ÓZGESHELIKLERI

1.1. Aralıqtan oqıtıw hám bilimlendiriw haqqında ulıwma túsini

Oqıtıw (Tálim beriw) – bul málim maqsetke qaratılğan, sitemalı, shólkemlesken process bolıp, bilim, kónlikpe hám tájiriybeler menen qurallandıruw bolsa, **bilimlendiriw (tálim alıw)**–bul tálim, tárbiya beriwdiń hám rawajlandırıwdıń nátiyjesi bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıw (AO) tálim alıw forması bolıp, bul processte komp'yuter hám telekommunikaciyalıq texnologiyalar tiykarında eń ónimli innovacion metodlar, oqıtıw quralları hám formaları qollanıladı.

Aralıqtan oqıtıwda tálim alıwdıń tiykarın málim maqsetke qaratılğan hámde bilimlerde tekserip barıwǵa qaratılğan tálim alıwshınıń óz betinshe is alıp barıwı quraydı. Bunda tálim alıwshı belgilangan tálim quralları kompleksinen paydalanıp jánede oqıtıwshı menen telefonda ápiwayı hám elektron pochta arqalı kelisilgen halda ózi ushın qolaylı bolǵan orında, individual is rejesi boyınsha óz bilimin asırıwı múmkin.

Sonday-aq, aralıqtan oqıtıw sub'ekt hám ob'ektlerdiń málim maqsetke qaratılğan ózara háreketdegi hámde tálim quralları menen interaktiv, asinxronik processii bolıp, bunda tálim alıw processii onıń keńisliktegi jaylasıwına indifferent bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıw bilimlendiriw sistemasında insanparvarlıq principi tiykarında alıp barılıwı tiyis. Yaǵnıy, sociallıq jetispewshilikler, geografıyalıq yamasa waqıtshalıq izolyaciyada bolıw, sociallıq jaqtan qorǵanbaǵallıq, fizikalıq jaqtan kemshilikke iye bolǵan jeke adamlar oqıw orınlarına bara almaǵanlıqları ushın, yamasa islep shıǵarıw hám jeke jumısları kesent etgen jaǵdayda da hesh kimdi bilim alıw huquqınan mahrum etpesligi lazım. Jámiyetti ob'ektiv tárzde axborotlar menen támiyinlegen halda aralıqtan oqıtıw XXI ásirge tálim beriwdiń keleshegi bar, sintetik, gumanistik hám integral forması sıpatında kirip kelmekte.

Sunday-aq, aralıqtan oqıtıw hám bilim beriwdiń mazmunın hám ahmiyetin ashıp beriwge qaratılǵan basqada pikirler kóplep tabıladı. Máselen:

Aralıqtan tálim alıw – jańa axborot texnologiyalar hám mul'timediya sisteması tiykarında ishten, ish-sırtqı, sırtqı hám keshki oqıwdıń ayırıqsha, jetiliskeń forması bolıp tabıladı. Házirgi zaman telekommunikaciyalıq qurallar hám elektron qollanbalar usı kúnge shekem qollanılıp kelingeni metodikalardıń qádir-qımbatın saqlaǵan halda olardıń kemshiliklerin tolıqtırıp baradı.

Aralıqtan oqıtıw – bul bilimlendiriw processin shólkemlestiriwdiń jańa túri bolıp, studenttiń óz betinshe bilim alıwı principine súyenedi. Bunday tálim alıw tiykarınan keńislikte oqıtıwshınıń bassılıǵısız oqıwshılardıń is júritiwi menen xarakterlenedi. Oqıwshılar ózleri qálegen waqıttı telekommunikaciya quralları menen dialoga kirisiwi múmkin.

1.2. Aralıqtan oqıtıwdıń aktualıǵı

Búgingi kúndegi ilimiy texnikalıq progress hár bir jeke insannan gárezsiz túrde óz betinshe islep óz bilim hám tájiriybelerin bayıtıp, óz betinshe úzlüksiz túrde dóretiwshilik penen óz qábiletlerin rapwajlandırıp barıwdı talap etpekte. «Tálimdi informaciyalastırıw institutı» YuNESKO aralıqtan oqıtıwdı bilimlendiriw sistemasınıń keleshek rawajlanıwın támiynleytuǵın, informaciyalıq hám telekommunikaciyalıq texnologiyalardan paydalanıp óz bilimin keń túrde paydalanıp bayıtıwdıń eń qolay tálim túri dep esaplaydı. Solay eken, aralıqtan oqıtıw búgúngi kúndegi eń áhmiyetli hám eń aktual máselelerdiń biri bolıp tabıladı. Onıń aktualılıǵı tómendegilerde kórinedi:

1. Hár bir jeke insannıń óz kúndelikli jumısınan yamasa oqıwınan ajıralmaǵan túrde gárezsiz bilim alıw imkanıyatınıń barlıǵı.

2. Medicianlıq jaqtan nuqsanı bar insanlar da óz wylerinde otırıp bilim alıw imkaniyatına iye.
3. Kásip iyeleriniń óz bilimlerin asırıw hámde oqıtıwshılardıń qániygeligin asırıw hámde qayta tayarlaw.
4. Ekinshi qániygelikke iye bolıw imknaiyatları.
5. Shet el mámleketleri tálim sistemasının xabardar bolıw imkaniyatı h.t.b.

Sonlıqtan da aralıqtan oqıtıw sistemasında kópshilik rawajlangan mámleketler is alıp barıp, bul sistema júdı joqarı rawajlanıw kórsetkishine iye.

Máselen:

AQShda 1mln. insan aralıqtan oqıtıw sistemasınan paydalanadı.

Franciyadağı Milliy Oraydún'ya júzindegi 120 mámleketden 35000 aralıqtan oqıtıw sistemasınan paydalanıwshılarına iye.

Ispaniyanıń Milliy universiteti álleqashan aralıqtan oqıtıw sistemasına ótti. Bunda tiykarının sırttan oqıwshılar hám qayta qániygelik alıwshılar keń paydalanadı.

Germaniyada bolsa usı tálim túrinen paydalanatuǵın ashıq universitet óz jumısın alıp barmaqta.

Al Shveciyadağı Baltika universiteti Baltika regionındağı 50 universiteti ózine birlestirgen. Sonday-aq aralıqtan oqıtıw sisteması Yaponiyada, Qıtayda, Indiyada, Irakta, Koreyada, Finlyandiyada, Avstraliyada, Rossiyada keń tarqalǵan.

1.3. Aralıqtan oqıtıwdıń haqqındaǵı ápsanalar

Búgingi kúnde aralıqtan oqıtıw máselesi boyınsha pedagog ilimpazlardıń arasında bir qansha ilimiy tartısıwlar payda bolmaqta. Olardı:

- aralıqtan oqıtıw menen sırttan oqıwdıń mazmunı birdeyme yamasa uqsaspa?

- oqıw materialların elektron sabaqlıqlarǵa kiritiw qanday imkaniyatlardı beredi yamasa onıń qanday abzallıq tárepleri bar?

- aralıqtan okıtıwda tiykarǵı orındı komp'yuter iyeleydime?

- aralıqtan oqıtıwdıń sıpatı sırttan oqıwǵa qaraǵanda qanday?

- aralıqtan oqıtıwdıń imkaniyatları qanday hám olardan paydalanıw shegaraları nelerge barıp taqaladı?

- aralıqtan okıtıwdıń bilimlendiriw tarawındaǵı ekonomikalıq qarjını tejew imkaniyatları qanday? – sıyaqlı sorawlar qıynamaqta.

Sonlıqtan da búgingi kúnde aralıqtan okıtıwdı júdá bórttirip, mif, yaǵnıy ápsana halına keltirip qoyıw jaǵdayları da júz bermekte. Biz usınday ápsanalardan ba'zıların keltirip ótemiz:

1-ápsana

«Aralıqtan oqıtıwdıń sırttan oqıwdan hesh qanday parqı joq». Biraq sırttan okıw belgilengen oqıw rejesi boyınshga tálim alıp, belgili bir qániygelikti alıwǵa qaratılǵan. Aralıqtan oqıtıwda bolsa belgili kurs yamasa kurslar dizimi tiykarında bilim alıwǵa qaratılıp, onda belgili bir qániygelik yamasa kásipti iyelew maqset etip alınbaydı.

2-ápsana

Aralıqtan oqıtıwda oqıtıwshınıń lekciyasın Internetke translyaciya qılıp, studentler bolsa usı lekciyaniń barısında muǵállimge sorawlar beriwge háreket etip kórsin. Aralıqtan oqıtıwda tiykarǵı maqset tálim alıwshılardıń rawajlanǵan tálim ortalıǵında gárezsiz kognativ túrde is alıp barıwın shólkemlestiriw bolıp tabıladı. Biz aytıp ótken jańa texnika hám texnologiyalarda tradiciyalıq metodlardan paydalanıw qıyınshılıqlar tuwdıradı.

3-ápsana

«Aralıqtan oqıtıwda komp'yuter hámde telekommunikaciya tiykarǵı orındı iyeleydi». «Ba'zı bir waqıtlarda oqıw orınlarınıń menejerleri aralıqtan oqıtıwdı óz ókıw ornında rawajlandırıw ushın materiallıq-texnikalıq bazanı kúsheytiw kerek degen pikirde». Biraq aralıqtan oqıtıwǵa kiriwdiń tiykarǵı klyuchi – bul tálim alıwshınıń ǵárezsiz túrdegi kognativ is alıp barıwın támiynlewshi oqıw-metodik qollanbalar bolıp tabıladı.

4-ápsana

«Biziń usı kúнге shekem paydalanıp kelingен баспа тárizдеги oqıw materialların электрон formaǵa túsiriwge háreket eteyik. Onı Internetke jaylastırayıq. Máyli tálim alıwshılar onı aralıqtan turıp oqıwǵa háreket etip kórsin». Bunda tálim alıwshılardıń kópshiligi mul'timediyalardan paydalanıp tálim alǵanda tiykarınan jańa informaciyalar menen ǵana tanısıw imkaniyatına iye boladı. Baspa tárizдеги oqıw materiallarınan paydalanıp tálim alıw oqıwshılardıń óz qábiletlerin asırıw, ámeliy tapsırmalardı orınlaw imkaniyatın beretuǵınlıǵın pedagogikalıq tájiriybe qayta-qayta isbatlamaqta.

5-ápsana

«Aralıqtan oqıtıwdıń sıpatı ishten oqıwǵa qarǵanda ádewir tómen». Tálim processinde joqarı sıpattı táminlew ushın tómendegiler talap etiledi:

- jańa informaciyalıq texnologiyalar tarawında keń tirajdaǵı oqıw-metodik qollanbalardı tayarlaytuǵın joqarı tájiriybege iye ilimiy pedagogik kadrlardıń hámde qániygelerdiń barlıǵı,

- aralıqtan oqıtıwda informaciyalıq ortalıqtıń joqarı intellektual potenciallıǵı,

- tálim alıwshınıń kognativ is júritiwinde ǵárezsiz túrde is alıp barıwdıń joqarı dárejesine erisiw,

- hár túrli, sonıń ishinde ilimiy izertlew xarakterдеги wazıypalardıń kóp sanda beriliwi,

- Internet arqalı ótkeriletuǵın telekonferenciyalarda kollektivlik dóretiwshilik islerdi keń en jaydırıw h.t.b.

Biraq aralıqtan oqıtıwdıń imkaniyatlarınıń sheklengenligin de esden shıǵarmawımız kerek. Ba'zi bir sonday oqıw predmetleri bar, olarda aralıqtan oqıtıwdı keń túrde paydalanıw imkaniyatı joq. Máselen, vrach bolıw ushın klinikalıq ámiliyat birlemshi orında turadı. Bunda aralıqtan oqıtıw imkaniyatı joq. Yamasa, arxeologqa qazıw jumısların alıp barıwda aralıqtan oqıtıwdıń zárúriyatı joq.

II bap. Aralıqtan oqıtıwdıń pedagogik tiykarları

2.1. Aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenlikleri hám kemshilikleri

Dáslep aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenliklerin aytıp óteyik:

1. Texnologiyalıǵı. Yaǵnıy, házirgi zaman programma hámde texnik qurallardı paydalanıw arqalı oqıw elektron tárizde yamasa odanda effektli boladı. Jańa texnologiyalar vizual axborotlardı anıq hám dinamik tárizde jetkerip beriwge jaqınnan járdem beredi, bilimlendiriw processinde balanıń aktivligin asıradi.
2. Internet tarmaqların rawajlandıradı. Internetke kiriw tezligin asıradi. Mul'timediyalıq texnologiyalardı, seslerdi, vidiolardı qollanıw aralıqtan oqıtıw kursın tolıq hám qızıqarlı etedi. AQSh mámleketlerindeki oqıtıwshılar aralıqtan oqıtıwdıń kúndelikli oqıtıwǵa qaraǵanda 57 % ke artıq ózlestiriw imkaniyatına iye degen pikirde. Muǵállimlerdiń 33,3% auditoriyada oqıtıwǵa qaraǵanda aralıqtan oqıtıwdıń imkaniyatlarınıń úlken ekenligin bildirmekte.
3. Tálim alıwdıń qolaylılıǵı hám ashıqlıǵı, yaǵnıy tálim alıw ushın oqıw orınlarına barıw shárt emes. Tálim alıwdı úyde yamasa is ornında (ofiste) da ámelge asıra beriw múmkin. Bul táli alıwshını hesh qanday miynet dem alısına, miynet saparlarına shıqpasdan turıp bir ómir bilim menen qullanıw imkaniyatın beredi.
4. Jer sharınıń qálegen tochkasında turıp komp'yuter hám Internet bar jerde bilim alıw imkaniyatına iye bolıw.
5. Aralıqtan oqıtıw kúndelikli tálimge qaraǵanda ádeuir arzanǵa túsedı. Sebebi bunda bir qaladan ekinshi qalaǵa kelip oquǵa qájet qalmaydı. kurstı shólkemlestiriw ushın kóp qarjı ajratılmaydı (oquw orını ushın pul tólenbeydi. bul tarauda isleushi xızmetkerlerdiń sanı azshılıqtı quraydı sonıń esabınan oqıtıwshılar ushın is haqı kóp muǵdardaǵı qarjını talap etpeydi. htb)
6. Sapalı bilim alıw imkaniyatın jańa kurslardı qálegenıńshe tańlaw imkaniyatın beredi. Túrli mámleketlerdegi túrli universitetlerdegi kurslardı

tañlap sol boyınsha jaña bilimler jaña xabarlardı iyeleu múmkinshiligine iye. Sonday-aq bir uaqıttıń ózinde túrli kurslardı bir-biri menen salıstırıp úyreniu múmkin.

7. Studentlerdiń ózleri qálegen uaqıtta qálegen orında turıp tálím alıuı olardıń zerigip qalıuının aldın aladı,sonday-aq bilim alıwları ushın individual is kestesinde ózleri dúzedi.
8. Túrli sebeplerge baylanıslı (jasın, sociallıq jaǵdayın lawazımın jasırıw ushın, yamasa uyalshaqlıǵı sebep htb) aralıqtan tálím alıwdı **mnsognit** (óz atın jasırıp)tárizde ámelge asırıw múmkin.

Aralıqtan oqıtıwdıń joqarıdaǵıday imkaniyatları menen bir qatarda onıń kamshilikleri de tabıladı:

1. Oqıwshınıń óz ustazı menen ashıq sóylesiw, pikirlesiw imkaniyatı joq. Sebebi emocional' sezimler járdeminde berilgen bilimlerdiń mazmunın túsiniw hámde este saqlap qalıw jeńil keshedi.
2. Jeke komp'yuterlerge bolǵan talap kúsheyip, Internetke kiriw kóplep talap etiledi.
3. Tınlawshılardıń qızıǵıwshılıǵı hádden tısqarı asıp, quramalıqlar, pikirlerdiń shiyelenisiwi kelip shıǵadı. Sonday-aq, tálím alıwǵa úlken talaplar qoyılıp, bul processti basqarıwda quramalıqlar kelip shıǵadı.
4. Internet arqalı bilim alıwda eń tiykarǵı mashqalalardıń biri – bul bilimlerdi tekseriwde oqıwshınıń autentifikaciyası probleması bolıp tabıladı. Kópshilik aralıqtan oqıtıw dástúrleri ashıqtan-ashıq imtihan alıwdı talap etedi. Bul mashqala táli alıwshı tárepinen videokamera ornalıwdı bildiredi.
5. Qóplep individual' psixologiyalıq sharayatlardıń jaratılıwı lazım. Aralıqtan turıp tálím alıwda barlıq awırmanlıq tálím alıwshınıń ózine túsip, óz isin qatań túrde tártipke salıwdı, biyǵárez bolıwın, ańlı-sanalı háreket etiwın talap etedi.
6. Tálím alıwshılar ushın ámeliyat jetispeydi.

7. Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlaw, onıń dúzilis sistemasın islep shıǵıwdıń úlken qarjılar tiykarında ámelge asırıladı.
8. Aralıqtan oqıtıw kursların jaratıw úlken miynetti talap etedi. Máselen bir saatlıq interaktiv mul'timediyalıq ózara is júritiw ushın qániygelerdiń 1000 saat waqtı ajratıladı.

2.2. Aralıqtan oqıtıwdıń didaktik sisteması

Aralıqtan oqıtıwdıń didaktik sisteması tómendegi elementler quraladı:

Tálimniń maqseti. Tálimniń maqseti mámleketlik bilimlendiriw standartları tiykarında belgilenedi. Ol ierexiyalıq sistemanı quraydı: tálimniń maqseti, oqıw tártibiniń maqseti, temalardı úyreniw maqseti, temaniń tiykarǵı tayanış sózleri.

Tálimniń mazmunı. Tálimniń tradiciyalıq formasına say keledi. Biraq aralıqtan oqıtıwda barlıq qániygelikler boyınsha qániygeler tayarlanbaydı. Tayarlanatuǵın qániygeliklerdiń dizimi berilgen boladı.

Tálim alıwshılar. Tálim alıwshılar degen túsini aralıqtan oqıtıwda ele óziniń tolıq tastıyqlanıwın tapqan joq. Geyde tálim alıwshılardı tıńlawshılar dep te ataydı. Aralıqtan oqıtıw sisteması tálim alıwshılardan málim dárejede tayarlıqtı hámde texnikalıq jaktan qurallanıwdı talap etedi.

Tálim beriwshiler. Bul tiykarınan muǵállim, oqıtıwshılar bolıp, tálim alıw processiniń shólkemleskenlik dárejesi olarǵa baylanıslı boladı. Aralıqtan oqıtıw didaktikalıq processleriniń specifikası hár túrli bolıp, olar oqıtıwshıdan hár túrli funkciyalardı orınlawdı, túrli rejelerde jumıs alıp barıwdı, túrli rollerge kiriwin talap etedi. Sonlıqtan shet mámleketler tájiriybesinde ókıtıwshılardıń klassifikaciyası keń tarqalǵan. Mısalı:

- oqıw-metodikalıq materialardı islep shıǵıwshı muǵállim,
- oqıtıw metodları boyınsha konsul'tant (fasiliteyter);
- oqıw kursın interaktiv shólkemlemtiretuǵın specialist (t'yuter);
- tálim nátiyjelerin kontrolǵa alıp turıwshı specialist (invigilator).

Tálim metodları. «Metod» sózi grek tilinen alıńǵan bolıp, «jol», «oqıtıw usılı»,- degen mániستی bildiredi. Tálim metodları – bul didaktik kategoriya bolıp, ol oqıtıwshı hámde tálim alıwshılardıń ózara múnásibeti sisteması normaları haqqında teoriyalıq kóz qaraslardı bildirip, bul processte tálim alıwshınıń is alıp barıwı shólkemlestiriledi, ámelge asırıladı hámde kózlenge maqsetke erisiledi.

Aralıqtan oqıtıw sistemasında da tradiciyalıq tálim sıyaqlı tálim alıwdıń bes metodi qollanıladı. Bular:

- informaciyalıq-receptiv,
- reproduktiv,
- problemalıq,
- evristik,
- izertlewshilik.

Tálim quralları. Aralıqtan oqıtıw qurallarınıń túrлерinen paydalanıw tiykarınan tálimniń mazmunına baylanıslı. Sebebi hár bir tálim quralı óziniń didaktik imkaniyatlarına iye. Oqıtıwshı usı imkaniyatlardı tolıq biliwi hamde sol imkaniyatlardan kelip shıqqan túrde belgili didaktik wazıypanı orınlawǵa qaratılǵan tálim qurallırınıń komplektis (keys)in tayarlawı tiyis. Aralıqtan oqıtıwda tómendegiler tálim quralları sıpatında xızmet etiwı múmkin:

- kitaplar (qaǵaz yamasa elektron túrinde)
- tarmaqlı oqıw materialları;
- ápiwayı yamasa mul'timediyalıq variantlarda komp'yuterli tálim sisteması;
- video oqıw-informaciyalıq materiallar;
- aralıq laborator praktikumlar yamasa virtual stendler;
- trenajyorlar;
- maǵlıwmatlar bazası;
- ekspert tálim sisteması hámde geoinformaciyalıq sistemalar tiykarında tayarlanǵan didaktik materiallar.

Tálim quralları tiykarınan tómendegi texnik qurallardan paydalanıp ámelge asırıladi:

- magnitafonlar,
- videomagnitafonlar,
- kinoproektlar,
- Diaproektorlar,
- kodoskoplar,
- videoproektorlar,
- komp'yuterlar.

Oqıw-materiallıq sistema. Rawajlangan mámleketler tájiriyesinen málim, tálim sistemasınıń normal' alıp barılıwı, onıń ekonomikalıq hámde sociallıq rolin asırıw oqıw orınlarındaǵı oqıw-materiallıq sistemanı keńeytiwge hamde quramalastırıwǵa baylanıslı boladı. Tradiciyalıq oqıw-materiallıq baza óz ishine oqıw programmasına say materiallıq hámde texnikalıq qurallar kompleksin qamrap aladı. Bularǵa oqıw hámde qosımsha oqıw orınları, laboratoriyalıq úskeneler, texnikalıq qurallar, sabaqlıqlar, oqıw posobiyası hám basqa da oqıw-metodik qurallar kiredi.

Identifikaciyalıq tekseriw sisteması. Aralıqtan oqıtıw sistemasında kóp kriteriyalıq kontrol jumısları, videokonferenciya qollanıladı.

Tálim forması. Aralıqtan oqıtıw sistemasında tálim tiykarınan lekciya, seminarlar, laboratoriyalar, kontrol' jumısları, kurs jumısları, zachyot, ekzamen, konsul'taciya, óz berinshe islew formalarında alıp barıladı.

Aralıqtan oqıtıwda bilimlendiriw processı kontaktli hámde kontaktsiz waqıtlarda izbe-iz hám gezeklesip alıp barıladı. Aralıqtan oqıtıwdıń barlıq formaları bilimlendiriw processiniń kontaktli hám kontaktsiz periodlarında óz specifikalırına iye boladı. Bular:

1. **Finans-ekonomikalıq podsistema.** Finans-ekonomikalıq podsistema aralıqtan okıtıwdıń tiykargı podsistemalarınıń biri bolıp tabıladı. Búgingi ekonomikalıq sharayatta bul podsistema bilimlendiriw xızmeti tarawında óz-ózini ekonomikalıq jaqtan qaplap ǵana qoymasdan, oqıw processin jánede jetilistiriw imkanın beredi. Sonlıqtan da hár bir oqıtıwshı bilimlendiriw tarawındaǵı ekonomika menen xabardar bolıwı tiyis.

Shet el tájiriybeleri aralıqtan oqıtıwdıń ekonomikalıq jaqtan qanshelli sapalı ekenligini isbatlap berdi.

2. **Normativ huquqıy podsistema.** Bilimlendiriw tarawınıń tiykarın bul tarawdaǵı nızamlardı jetilistiriw quraydı. Bilimlendiriw Nızamınıń predmeti pedagogikalıq múnásibetler bolıp tabıladı. Bilimlendiriwdıń basqarıwshılıq, finans tárepleri bolsa islep shıǵarıw menen baylanıslı boladı. Oqıw orınlarında alıp barılatuǵın isler «bilimlendiriw haqqında»ǵı Nızam, Ustav, Mámleketlik bilimlendiriw standartları, oqıw rejesi, qaǵıydalar, buyırıqlar, kollegiya qararı hámde Ilimiy keńes qararları tiykarlarında alıp barıladı.

3. **Marketing podsisteması.** Effektiv tárizde is júritiw maqsetinde marketing podsisteması qollanıladı. Búgingi ekonomikalıq sharayatta hár bir kárxana, sonıń ishinde oqıw orınları da marketing xızmet kórsetiw usılına ótti. Aralıqtan oqıtıwda marketing podsisteması tradiciyalıq wazıypalardı atqaradı, yaǵnıy talapqa qarap islep shıǵarıwdı basqaradı. Bilimlendiriw xızmetiniń marketingi bilimlendiriw processin basqarıwdı óz ishine qamtıydı.

Aralıqtan oqıtıwda bilimlendiriw xızmeti marketingining tiykarǵı principlerine tómendegilerdi kiritiw múmkin:

- bilimlendiriw xızmeti bazarında talap etilgen jónelislerdiń nomenklaturasındaǵı talaptıń dinamikalı hámde awhalın esapqa alıw. Máselen san hamde sıpat jaǵınan qániyegerge bolǵan talaplardı espaqa alıw bolıwı múmkin.

- bazar talapları dárejesinde bilimlendiriw xızmetindegi óndiristiń maksimal qolaylılıǵın jaratıw (oqıw rejeleri hám dástúrleri, oqıw-metodik ádebiyatlar, oqıtıwshılardı tayarlaw h.t.b.).

- aralıqtan okıtıw sistemasında bilimlendiriw xızmetin shólkemlestiriwde tutınıwshılardıń, jámiyettiń hámde oqıw orınlarınıń qızıǵıwshılıǵın espaqa alıw talap etiledi.

- bilimlendiriw xızmetin reklama qılıw (milliy hamde xalıqaralıq masshtabda keń en jaydırıw).

Ulıwma aytqanda puxta islep shıǵılǵan aralıqtan oqıtıwdıń didaktik sisteması búgúnigi kún talaplarına juwap beretuǵın qániygelerdi tayarlaw imkaniyatın beredi.

2.3. Aralıqtan oqıtıwdıń principi

Aralıqtan oqıtıwdıń tiykarǵı principlerine tómendegiler kriedi:

1. **Interaktivlik principi.** Bul principke bola, aralıqtan oqıtıwda tekǵana tálím alıwshı menen oqıtıwshı tıǵız kontakte bolıp ǵana qalmaq, bálki tálím alıwshı menen basqa da tálím alıwshılardıń ózara múnásibette bolıwı, axborot almasıwı múmkinshilikke iye.
2. **Baslawsh bilim beriw (dáslepki túsinik beriw hám qızıqtırıw) principi.** Aralıqtan oqıtıw procesine kirisiw ushın hár bir tálím alıwshı ol haqqında dáslepki túsiniklerge iye bolıwı tiyis. Sonday-aq tıńlawshı texnikalıq qurallar menen is alıp barıw haqqında túsinikke iye bolıwı tiyis bolıp, onıń Internette isley alıwı, tarmaqqa kirip biliwi talap etiledi.
3. **Individuallıq principi.** Aralıqtan oqıw processinde kirisiwshı hámde shıǵıw testleri (kontrol' jumısları) ótkeriledi. Onıń nátiyjeleri tiykarında tálimniń individual rejesi islep shıǵıladı.
4. **Identifikaciyalıq principi.** Bunda tálím alıwshınıń informaciyalardı qánshelli ózlestirip barıwın ózi kontrolǵa aladı.
5. **Tálimniń reglamentlik principi.** Bunda oqıw grafiginiń qatań túrde dúziliwi, bul grafik boyınsha tálím alıwdıń orınlanıwın kontrol qılıw názerde tutıladı.
6. **Jańa informaciyalıq texnologiyalardı belgilengen pedagogikalıq maqsetlerge qaray qollanıw principi.** Aralıqtan oqıtıw sistemasın dúziwde, shólkemlestiriwde hámde proeklewde informaciyalıq texnologiyalardı qollanıwda anıq maqsettiń qoyılıw talap etiledi. Tálím quralların paydalanıwda qáte-kemshiliklerge jol qoymaw talap etiledi.
7. **Tálimniń hámme ushın ashıqlıǵı hámde qolaylıǵı principi.** Bunda tálím alıwshınıń jası sheklenbegenligi názerde tutıladı.

Jeke adamnıń huquqın támiyinlew, yaǵnıy hár bir insannıń bilim alıw huquqın beriwi bul aralıqtan oqıtıwdıń progressiv xarakterin belgileydi.

2.4. Aralıqtan oqıtıw texnologiyası

«Texnologiya» termini aralıqtan oqıtıw processii ushın standart belgilenbegen. Oǵan búgingi kúnde túrli ilimpazlar túrlishe anıqlamalar bermekte. Máselen, aralıqtan oqıtıw texnologiyası – bul berilgen tálim mazmunın tirajlı túrde keń en jaydırıwǵa qaratılǵan tálim metodları, arnawlı quralar hám formalarınıń ulıwmalıq sisteması bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıw texnologiyasın pedagogikalıq texnologiyanıń bir bólegi sıpatında qaraw kekrk. «Pedagogikalıq texnologiya» termininiń anıq belgilengen standart túrdegi anıqlaması bolmaǵanı sıyaqlı aralıqtan oqıtıw texnologiyasına da standart túrdegi anıqlama beriw qıyın. Ádette pedagogikalıq texnologiya terminine YuNESKO tárepinen berilgen anıqlama ulıwma tán alınǵan bolıp tabıladı. Usı anıqlamadan kelip shıǵıp, sonday-aq aralıqtan oqıtıw sistemasiniń ózine tán specifikalıq ózgesheliklerin esapaq alıp otırıp aralıqtan oqıtıw texnologiyasına tómendegidey anıqlama beriw múmkin. Demek, **aralıqtan oqıtıw texnologiyası** – bul kontaktsiz individuallastırılǵan tálimde bilimlendiriw formasın optimallastırıp maqsetinde texnikalıq hámde insanlardıń resursların olardıń ózara qatnasın esapqa alǵan halda bilimlendiriw xızmeti processin sistemalı túrde dúziw, qollaw, belgileniw hám tirajlaw bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıw texnologiyasın óz ishine tómendegilerdi qamtıydı:

1. Tálimiy informaciyalar menen tanıstırıp texnologiyası.
2. Bilimlendiriw informaciyasın beriw texnologiyası.
3. Bilimlendiriw informaciyasın qayta islep shıǵıp hámde maqlaw texnologiyası.

Aralıqtan oqıtıw texnologiyası

Aralıqtan oqıtıw - bul interaktiv oqıtıw texnologiyası: instruktur hám student. Instruktur studenttiń jeke qábiletin esapqa aladı. Student kurs xaqında informaciya aladı. Bul studentke tereń hám tezirek materialdı ózlestiriuge múmkinshilik beredi. Studentte bilimge umtılıwshılıqtı asıradı. Oqıwshınıń pedagogikalıq uqıbın kóteredi sebebi interaktiv oqıtıw pedagog óz bilimin turaqlı tereńlestirip turıwın talap etedi. Tábiy bul oqıtıwdıń sapasına óz tásirin tiygizedi.

Aralıqtan oqıtıwdıń dúzilisi

Aralıqtan oqıtıw tómenдеgi elementlerden turadı:

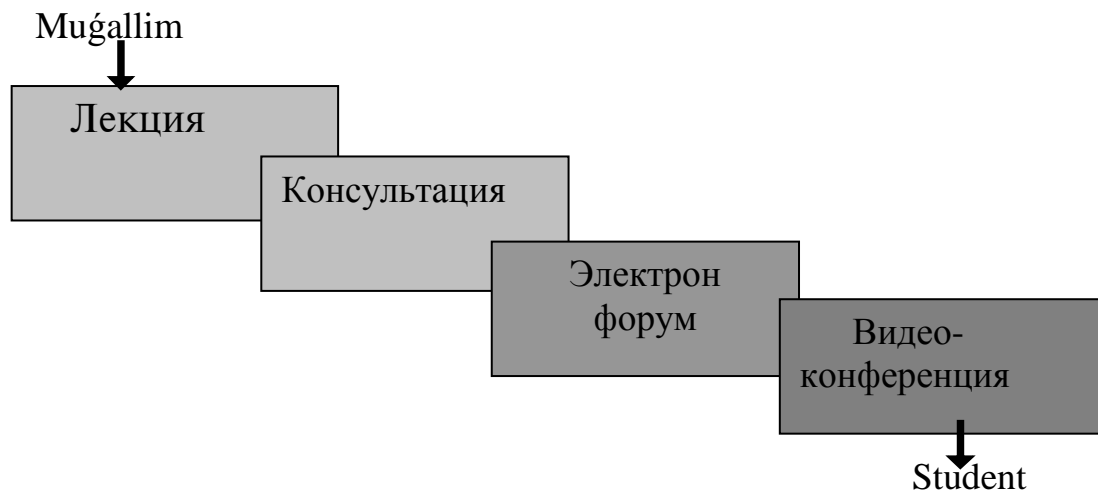
- Oqıtıwshı
- T'yutor-instruktor
- Student
- Kommunikaciya

Aralıqtan oqıtıw elementleri

Aralıqtan oqıtıw tómenдеgi elementlerden turadı:

- ❖ Instruktor
- ❖ Student
- ❖ Kommunikaciya
- ❖ Oqıw materialları
- ❖ Qurılmalar

*Aralıqtan oqıtıw tálimindegi
kommunikaciya formaları*

Oqıw materialları

Kurs-bul kurs haqqında tolıq maǵlıwmat, predmet annotaciyası muǵallım haqqında maǵlıwmat, keste, daǵaza, kursqa talap.

Oqıwlıq-bul kurs haqqında tolıq informaciyaǵa iye lekciyalar, tapsırmalar, sorawlar hámde ádebiyatlar.

Linki-bul kurs boyınsha tiykargı hám qosımsha materiallar menen tanısıwǵa múmkin bolǵan veb betlerdin adresleri.

Bilimlendiriw informaciyası – bul tálim alıwshıǵa belgili bir isti kwalifikaciyalıq dárejede orınlawına múmkinishilik jaratıw maqsetine qaratılǵan bilimler jıyındısı bolıp tabıladı. Aralıqtan oqıtıwda eń aldǵı menen elektron sabaqlıqlardı tayarlawǵa úlken talaplar qoyıladı. Olarda beriletuǵın informaciyalar qaǵazdan islengen sabaqlıqlarǵa qaraǵanda ulıwma basqasha túrde beriledi hamde ózine tán strukturaǵa iye boladı. Elektron sabaqlıqlardı tayarlawda, álbette, komp’yuter ekranına qarap hámde olarǵa kiriw texnologiyasında informaciylardı qabıl etiwdiń psixofiziologik táreplerin inabatqa alıw kerek boladı.

Aralıqtan oqıtıw boyınsha dúziletuǵın sabaqlıqlar, álbette tómendegi specifik táreplerdi óz ishine qamtıwı shárt:

1. Kurstın túsindirmeli bólimin rawajlangan gipertekstik qurılmalarınan ibarat bolıwı (anıqlamalar, teoremlardıń beriliwi). Materialdın logikalıq izbe-izligi saqlanıwı tiyis (izbe-izligi, bólimlerdın bir-biri menen baylanıslı bolıwı).
2. Paydalanıwshıǵa kursqa tolıq kiriwine imkan beretuǵın dárejede oqıwǵa qolay, oqıtıwshıǵa elektron xatlardı jiberiw, diskussiya bólimine kiriw navigaciya sistemasına iye bolıwı.
3. Házirgi zaman komp'yuterleri hámde Internette mul'timediyalıq imkaniyatlardı qollanıw.
4. Sabaqlıqqa kiritilgen bilimlerde ózlestiriw dárejesin tekseriw sistemasınıń barlıǵı.
5. Glossariylardıń (avtonom tárizdegi maǵlıwmat materiallarınıń) hámde ssılkalardıń barlıǵı. Glossariylar kurs ushın yamasa bir neshe kurs seriyaları ushın islep shıǵıladı.
6. Internet tarmaǵındaǵı ádebiyatlar, elektron bibliotekalar hámde informaciyalardıń derekleri ushın ssılkalardıń bolıwı.
7. Sabaqlıqtı tez júklew, onıń qolaylı bolıwı.
8. Internet arqalı belgili waqıt masshtabında óqıtıwshı menen kerı tásirde bolıwǵa qaratılǵan sóylesiw qurallarınıń (elektron pochta) barlıǵı

Bilimlendiriwge qaratılǵan informaciyalar bilimlendiriw texnologiyaları járdeminde ámelge asırıladı.

Bilimlendiriw texnologiyası – bul bilimlendiriw informaciyaların tiykarg derekten paydalanıwshıǵa ótkeriw ushın qollanılatuǵın didaktik metodlar hámde usıllardıq jıyındısı bolp tabıladı. Aralıqtan oqıtıwda obrazlı pikir júritiwge úlken itibar qaratılıwı, yaǵnıy oqıw materialı oqıtıwshıda obrazlı túrde qabıl etiliwi tiyis. Aralıqtan oqıtıwdıń bilimlendiriw texnologiyasında vizual pikir tiykarg orındı iyeleydi.

Bilimlendiriw informaciyaların saqlaw hámde qayta islep shıǵıw, onı paydalanıwshıǵa jetkiziw, tálim beriwshi menen tálim alıwshınıń interaktiv

túrde birge islesiw esaplaw texnikasınan paydalana otırıp, dástúrli-apparatlıq qurallar járdeminde ámelge asırıladı. Bul informaciyalıq texnologiyani quraydı.

Aralıqtan oqıtıw texnologiyasın islep shıǵıw pedagogikalıq texnologiya principlerine súylene otırıp olarǵa qosımsha túrde tómenдеgi talaplarǵa juwap beriw tiyis:

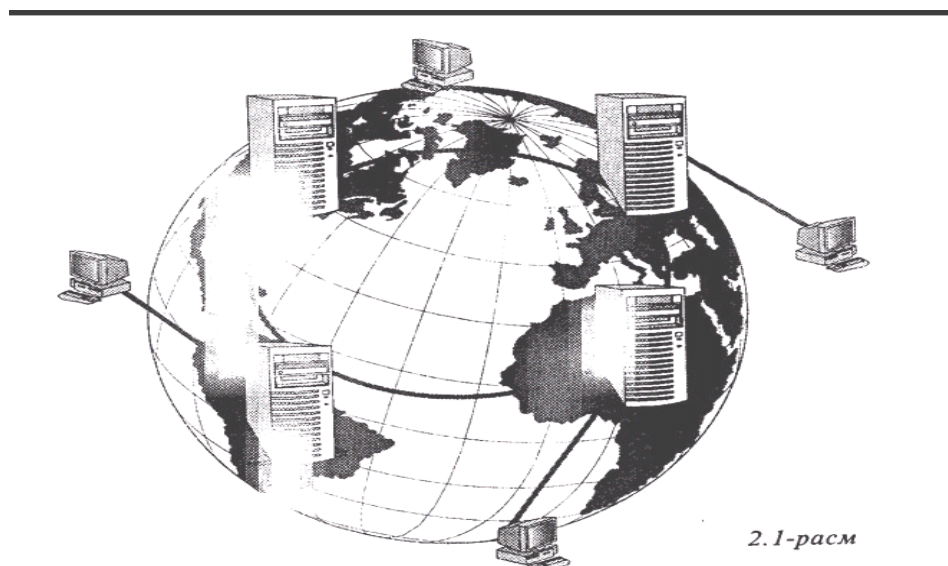
1. Adaptaciya. Aralıqtan oqıtıwdıń adaptaciyası degenimizde tiykarınan oqıw processin tálim alıwshı jeke adamǵa say shólkemlestiriw, onıń jasaw sharayatına maslastırıw, ekonomikalıq imkaniyatlar, oqıw processin shólkemlestiriwdiń psixologik hám fiziologik ózine tán táreplerin inabatqa alıwdı túsiniwimiz kerek. Bul tálim alıwshınıń komp'yuter hámde telekommunikaciyalıq qurallardan paydalana otırıp jeke óziniń izolyaciyaдаǵı is júritiw bolıp tabıladı.
2. Ekonomikalıq jaqtan málim maqsetke qaratılǵanlıǵı. Bunda aralıqtan oqıtıwda bilimlendiriw tarawına ajratılatuǵın qarjınıń tejemliligi názerde tutıladı.
3. Iyiliwshenligi. Bul oqıw materialların modernizaciya qılıw, tálim mazmunın úzlüksiz túrde hám opretai tárizde jańalap barıw bolıp tabıladı.
4. Kontrolǵa alıp turıwǵa qolaylıǵı. Bunda talimning sıpatın onıń hár bir basqıshında baxalap barıw hámde bilimlendiriw processin korrektlep barıw túsiniledi.

2.5. Aralıqtan oqıtıw hám internet

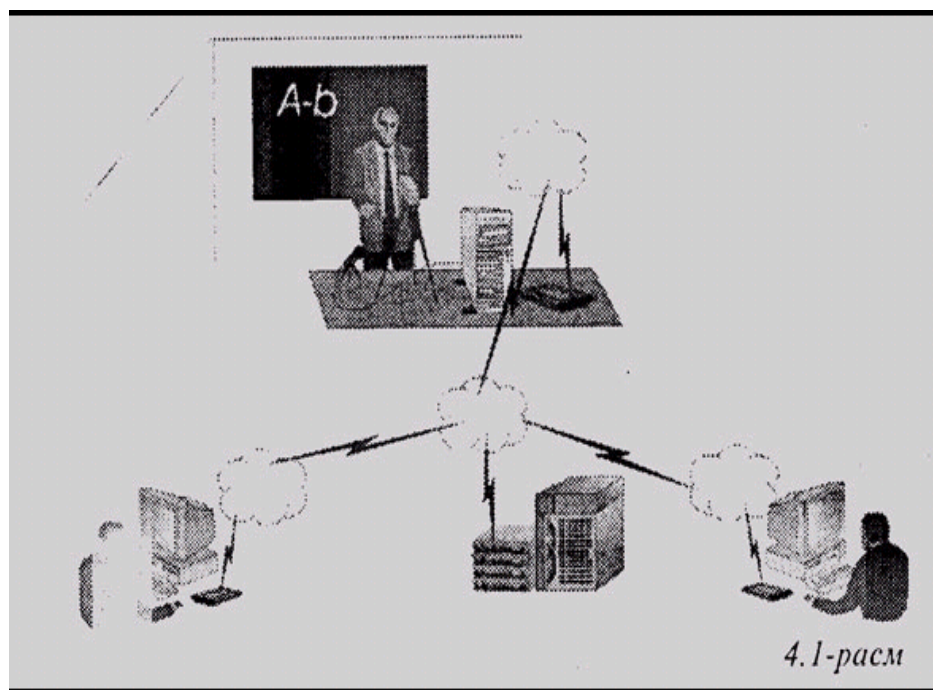
Sońǵı jıllarda Internet texnologiyaları aralıqtan oqıtıwdıń texnologiyalıq tiykarların quraytuǵınlıǵı haqqında kóplem ayılmaqta. Bul texnikalıq qurallardıń imkaniyatlarınıń kópligi hámde Internet komp'yuter tarmaqlarınıń keń qollanıwı menen tıǵız baylanıslı. Aralıqtan oqıtıwdıń túrli modelleri ushın joqarıdaǵıday tiykalardıń say didaktik xarakterge iye faktorlar bar:

1. Qálegen kólemdegi informacijalardı qálegen aralıqqa operativ tárizde jetkeriw imkaniyatına iye.
2. Internet tarmaǵı arqalı qálegen informacijanı operativ tárizde ózgeriw imkaniyatına iye.
3. Bul informacijalardı komp'yuterdiń esinde qálegen múddetke shekem saqlaw, redakciyalaw, qayta islew hám baspadan shıǵarıw imkaniyatına iye.
4. Joqarıdaǵı maqsetler ushın arnap islep shıǵılǵan mul'timediyalıq informacijalar hámde operativ kerı baylanıslardıń interaktiv bolıw múmkinshilikleri
5. Túrli informacijalardıń, birinshi náwbetde Internettiń Web-saytlarınıń dereklerin tabıw múmkinshilikleri.
6. Elektron konferenciyalardı shólkemlestiriw, sonday-aq málim waqıtta komp'yuter audiokonferenciya hám videokonferenciyalardı ótkeriw múmkinshilikleri.
7. Internet tarmaǵına jalǵanǵan qálegen tálim alıwshı menen dialoga kirisiw.
8. Elektron konfreneciya jarǵeminde qálegen qızıqqan sorawlar boyınsha informacijalar alıw imkaniyatları.
9. Alınǵan materillardı óz disketasına kóshiriw imkaniyatları, olardı qaǵazǵa túsiriw, olardan qálegen waqıtta qálegeninshe paydalanıwı múmkin.

Internet informacijalardı tarqatıwdağı finans qarjılardağı tejew, waqıttan utıw yamasa wzaq oralıqlardı jaqınlastırıw imkanıyatın berdi, integrallastırılğan informacijalıq strukturanı jarattı. Bul, álbette, óz gezeginde bilimlendiriw sistemasına da wlıkan tásirin kórsetedi. Sebebi informaciya - bul barlıq bilimlendiriw baǵdarlamalarınıń «xızmet kórsetiw ortalıǵı» bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıwdı shólkemlestiriwde Internet komp'yuter tarmagına hámde Web-texnologiyalarına súyenemiz.

III-bap. Aralıqtan oqıtıwda kurslar, axborot resurslar hám elektron sabaqlıqlar

3.1. Aralıqtan oqıtıw internet-resursın tayarlaw ushın másláhátler, oqıw materialların islep shıǵıwdıń ózine tán ózgeshelikleri

Onlayn bilimlendiriw proekti tómenдеgi bloklardan ibarat:

1. Instruktiv blok
2. Informacion blok (resurstı informaciya sisteması menen tolıqtırıw)
3. Baqlaw blogi (test mexanizmi hamde bahalaw)
4. Kommunikativ blok (interaktiv oqıtıw sisteması)
5. Basqarıw sisteması. Bul joqarıdaǵı tórt blokdi birlestiriwshi sistema bolıp tabıladı.

Instruktiv blok	Informacion blok	Baqlaw blogi	Kommunikativ blok
Basqarıw sisteması			

Aralıqtan oqıtıw bloki bul tekǵana bilimler teksti bolıp ǵana qalмай, Internet arqalı tarqatılatuǵın tarmaqtaǵı kerekli informaciyalardı izlew, xat alısıw, maǵlıwmatlar dereğine, turqlı informaciyalıq baslımlarǵa múrajáát etiwge qaratılǵan bir tutas process bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıw jeke túrde alıp barılatuǵın process bolıwına qaramasdan ol bilim alıw hámde dóretiwshilik miyneti barısında oqıtıwshı jánede basqa tálim alıwshılar menen birgelikte kommunikaciyaǵa kirisiwdi de inkarlamaydı.

Aralıqtan oqıtıwdıń nátiyjeliligi qollanılǵan materialdıń (oqıw kurslarınıń) sapalılıǵına, oqıtıwshınıń sheberligine tikkeley baylanıslı. Sonlıqtan aralıqtan oqıtıwdı pedagogikalıq hám mazmunlı shólkemlestiriw ilimiy jaqtan birinshi dárejeli oqıtıw usıllarınıń biri bolıp esaplanadı.

3.2. Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawǵa qoyılatuǵın talaplar

Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawda tómendegi talaplardı inabatqa alıw kerek:

Motivaciya. Motivaciya - bul tálim alıwdıń bir bólegi bolıp, barlıq oqıw processinde qollap-quwatlanıwı lazım. Bunda studentlerdiń óz aldına qoyǵan maqsetining qanshelli anıq belgilengenligi úlken áhmiyetke iye. Egerde belgilengen maqset hám wazıypalar studenttiń tayarlıq dárejesine say bolmasa onıń motivaciyası tezde sónedi.

Oqıwdıń maqsetin belgilew. Student komp'yuter aldına otırar eken, eń aldǵı menen onnan neler talap etiletuǵınlıǵın birip alıwı tiyis. Tálim maqsetleri tálim baǵdarlamasında anıq belgilengen bolıwı kerek.

Oqıw materialnıń ózlestiriwge baylanıslı dáslepki túsinikler. Oqıw materiallarınń ózlestiriwge baylanıslı dáslepki túsiniklerdi qalıplestiriw ushın oqıtıwshı tárepinen tayarlangan yamasa tayar paketler komplektindegi qosımsha járdemshi materiallardan paydalanıw (studentlerge bassılıq etiw) maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Sonday-aq aldın ala test jumısların ótkeriw de múmkin.

Oqıw materiallarınń jetkiziw. Oqıw materiallarınń jetkeriw strategiyası tiykarınan sheshiliwi lazım bolǵan oqıw wazıypalarına baylanıslı. Displaydi ekranǵa jetkerip beriwshi kadrlardı jaylastırıw tiykarǵı problema bolıp tabıladı. Bunda qolaylı oqıtıwdıń belgili principlerine súyeniw talap etiledi.

Keri tásir. Bul kri teriya tálim alıwshı ushın tiykarǵı orındı iyelep, test ótkeriwshi programmalarda azǵana , trenajyorlarda kóbirek islew talap etiledi. Bunda komp'yuter keri tásirde ornatiw imkaniyatına iye bolıp, bunday járdem jeke halda bolıwı múmkin.

Bahalaw. Komp'yuterde is alıp barıw processinde student oqıw materiallarınń qanday ózlestiriw múmkinligin biliwi tiyis. Axırǵı juwmaqtı shıǵarmasdan aldın naduris juwaplardı kórsetpey turıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Kópshilik studentlerdi orınlanbay qalǵan wazıypalardıń kem bolıwı ruwhlandıradı. Aralıqtan oqıtıw kursında «student-oqıtıwshı-student»

aralığındagi kommunkaciyanı ámelge asırıw úlken áhmiyetke iye. Usınday maqsetlerge qaratılğan studentlerdiń proektlerde is alıp barıwı yamasa «birgelikte tálim» alıwı kerekligi usınıladı.

Aralıqtan oqıtıw kursın dúzgende gipertekstli texnologiyalardı hám mul'timediyalı qurılmalardan keńnen paydalanıp ámelge asırsa boladı. Gipersılkalarda qollansa sızıqlı emes kurs qurlısına(strukturasın) alıp keledi, bul tálim alıwshınıń óz qálewi boyınsha kurs tekstin ózlestiriwine múmkinshilik jaratadı. Gipertekst- tálim alıwshıǵa iteraktiv oqıw materialların ózlestiriwin janlandırıwǵa, hár qıylı oqıw materiallarına súyeniwin támiynleydi. Gipertekst oqıtıwshıǵa oqıw materialların hár qıylı bólimlerge bólip, olardı gipersılka járdeminde bir birewine baylanıstırıw múmkinshiliklerin jaratadı. Kelesi jumıs tálim alıwshılardıń hár biriniń bilimine gárezsiz oqıw materialları boyınsha jeke oqıwlıq(uchebnik) jaratılıwı tiyis. Gipersılka - Internet tarmaqları arqalı informaciyanı basqa dereklerden alıwǵa múmkinshilik jaratadı.

Aralıqtan oqıtıw kursın islep shıqqanda aralıqtan bilim alıwshı talabaniń dıqqatın awdara biliw lazım. Avtor kurs materialları tálim alıwshıǵa túsinikli, qızıǵarlı, paydalanıwshıǵa doslıq qatnasta hám materiallardı ózlestiriwde qıyınshılıqlardı aldın ala biliw zárúr.

Materiallar hár bir tálim alıwshıǵa qızıǵıwshılıǵın iyelew zárúr. Aralıqtan oqıtıw kursınıń ózine tartıw ushın hár qıylı grafiklerden, animaciyalardan paydalanǵan abzal boladı.

Aralıqtan oqıtıw kursı logikalıq baylanısqań bólimleriniń buzılıwı júdá kem bolıwı zárúr. Gipertekst oqıw materialların kishkene bólimlerge bólip oqıtıw imkaniyatın beredi.

Aralıqtan oqıtıw kursi modul' tiykarında islep shıǵıladı: hár bir modul' bul belgilengen waqıt aralığında úyreniwge mólsherglengen belgili bir muǵdardagi bilim hám kónlikpelerdi qamtıytuǵın standart oqıw produkciyasi bolıp tabıladı.

Metodik qollanbalar tálim alıwshı oqıtıwshınıń basshılıǵında jumıs alıp barıwdı úyrenib, onnan óz betinshe jeke tárizde is alıp barıw kónlikpelerin iyelewge jóneltiriwi kerek. Muǵallimning tálim alıwshınıń materialdı ózlestiriw

dárejesin qanshelli gúzetib barǵan bolsa, tálim alıwshınıń ózide sonshelli óz ózin maksimal dárejede kontrol qılıp barıwı, yaǵnıy ózine bolǵan talaptı kúshli qoyıwǵa úyreniwı lazım. Sonıń ushında metodik qollanbalarda is alıp barıw usıllarınıń mazmunı tolıq keltiriliwi, máselelerdiń sheshimlerin belgilewshi kriteriyalardıń anıq beriliwi, konsul'taciyalardı ózlestiriwge qaratılǵan másláhátler beriliwi kerek.

3.3. Aralıqtan oqıtıw kurslarınıń strukturası

Házirgi waqıtta aralıqtan oqıtıwdıń tómenдеgi strukturası keń qollenılmaqta:

Kurstıń avtorları, t'yuter hám avtordıń súwretleri. Kurstıń avtorlarınıń kısıqasha avtobiografiyası, tiykarǵı ilimiy miynetleriniń dizimi. Audio hám videoroliklerdi de beriw múmkin.

Kirisiw. Bunda kurstıń mazmunı hám áxmiyeti, ózine tán tárepleri haqqında qısıqasha maǵlıwmat beriledi. Yaǵnıy bunda kursqa ulıwma xarakteristika berilip, bul kursdıń kimlerge móljellengenligi, materialdı tolıq ózlestiriw ushın nelerdi biliw keraekligi, kurstıń maqset hám wazıypaları, is kestesı, kurstıń ulıwma annotaciyası, kurstı shólkemlestiriw jolları, paydalanatuǵıe ádebiyatlar dizimi, kurs penen is alıp barıw tártibi, sonday-aq onıń basqa predmetler boyınsha dúzilgen dástúrler menen baylanısları keltiriledi

Illyustraciyalar menen bayıtılǵan modul' túrindegi tiykarǵı tekst. Bunda tayanış sózler hám túsinikler, ssılkalar, Internet tarmaǵındaǵı basqa da maǵlıwmatlardı tabıw negizleri, sonday-aq har bir bólim boyınsha qısıq juwmaqlar berilip barıladı. Hár bir modul' óz atına temasına iye bolıwı tiyis. Bul bólimlerge tiyisli bolǵán, biraq dástúr mazmunını tiyisli bolmaǵan sorawlar dizimi beriliwi de múmkin. Bul sorawlar tálim alıwshı ushın qosımsha tayarlanıw ushın xızmet etedi.

Óz bilimin tekseriwge qaratılǵan test sorawları. Bunday testler hár bir bólim boyınsha ótkerilip, kontrol' jumısları hámde kurs boyınsha pikir alısıw ushın temalar, treninglar ushın tapsırmalar beriledi.

Hár bir predmettegi kurs boyınsha maǵlıwmatlar (glossariy). Glossariy sıpatında rus hám anglichan tillerindegi terminler kórsetiledi. Bunda qısqartırılǵan sózlerdiń hám abbreviaturalardıń dizimi beriledi.

Ádebiyatlar. Bul hár bir resursdı úyreniwde paydalanılatuǵın tiykarg hám qosımsha ádebiyatlar dizimi, Internet tarmaǵında informaciyalarǵa iye bolǵan Web-saytlardıń adresleri bolıp tabıladı.

Elektron biblioteka. Bul tálim alıwshı paydalanıwı múmkin bolǵan kurstıń temaların qamtıp alatuǵın elektron kitaplar, informaciyalarǵa iye elektron kitaplar bolıp tabıladı. Bularǵa mısalı, elektron pochta arqalı islew, Internette informaciyalardı izlewler kiredi.

Tálim alıwshınıń óz oqıtıwshıları hámde basqa da tálim alıwshılar menen birgelikte jumıs alıp barıwına imkan jaratatuǵın qurallar (elektron pochta, telekonferenciya (forum), chat).

Ámeliy hám laboratoriyalıq jumıslar. Bul jumıslar kurstıń mazmunın tereń túsiniw ushın xızmet etedi. Bunday jumıslardı alıp barıw ushın aldın ala jollanba beriledi.

Dóretiwshilik wazıypalar. Bularǵa kurs jumısları, esse, shınıǵıwlar, túrli situaciyalardı jaratıw hám t.b. kirip, olar tiykarınan táli alıwshı ózlestirgen bilim, kónlikpelerdi tájiriybede sınap kóriwge qaratılǵan bolıp tabıladı.

Problemalı situaciyalar bloki (tereń túsiniwke iye bolıwǵa qaratılǵan tekstten ibarat tapsırmalar).

Referatlar, kurs jumısları, proektler, basqa da studentlerdiń referatları, taqdimatlar sıyaqlı maǵlıwmatlar bazası.

Studentlerdiń Web- betlerinde is alıp barıwları (yamasa prezentaciyalar (taqdimatlardıń) faylları, Internetke kiriw)

Fayllar blogi. (prezentaciyalar, referatlar)

Olarǵa jiyyi-jiyi beriletuǵın sorawlar hám olardıń juwapları. Bul sorawlar hám juwaplar Web-saytlarda berilgen bolıp, olar tálim alıwshılar ushın ádewir qolaylıqlarǵa iye.

Juwmaqlawshı tekst. Materiallardı ózlestiriwge bolǵan talaplar, ekzamenler ushın materialar.

Tálim alıw nátiyjelerin tekseriw monitoringi bloki.

Anketa paketi. Kurstıń komplektine aldınǵı qatar tálim alıwshılar menen tanıstırıwǵa móljellengen anketa paketi, sonday-aq olardıń belgilengen pán yamasa tema boyınsha dáslepki bilimlerin anıqlawǵa qaratılǵan testler paketi kiritilgen bolıp, kurstı hámde t'yuterdiń is processin bahalawǵa baylanıslı juwmaqlawshı aptekalar da usı komplektke kiritilgen.

Kónlikpe hám tájiriybelerdi qáliplestiriwge qaratılǵan ámeliyat, mısallardan paydalanıp, tez-tez ushırasatuǵın qátelerdi talqılaw arqalı teoriyalıq bilimlerde ámelde qollaw.

Virtuallı-laboratoriyalıq praktikum.

Portfolio (studentlerdiń portfeli). Student qanday materillardı jazǵan bolsa, mısalı elektron xatlar, orınlangan tapsımalar, oqıtıwshınıń juwapları h.t.b. usı portfelge ornalastırıladı.

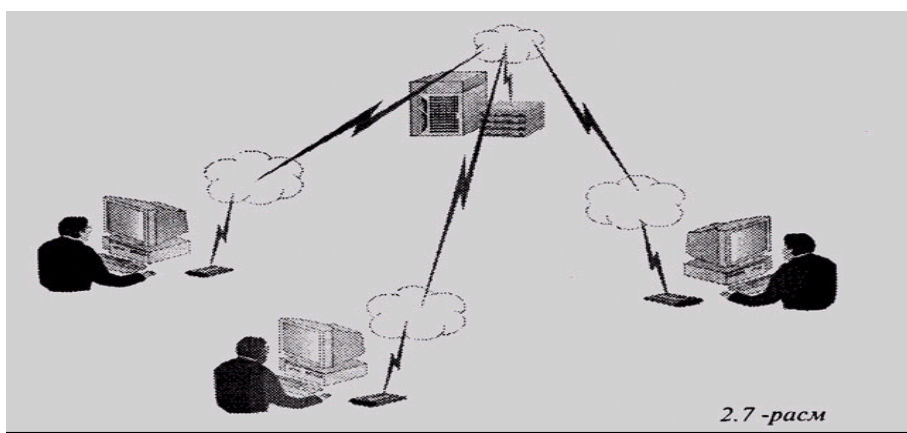
Klass komnatası. Buǵan klasstıń, muǵállimniń, assistentlerdiń, tınlawshılardıń atları hámde E-maılları kiritilgen bolıp, olar qálegen waqıtta usı adreslerge xatlar jiberiw imkaniyatın beredi.

Oqıw gruppası. Muǵállimniń talabı tiykarında studentler kishi «brigada»larǵa bólinip belgili bir proektlerde kollektiv tárizde orınlawı múmkin.

Daǵazalar doskası. Ol belgili bir student yamasa barlıq studentler ushın informaciya orayı bolıp tabıladı.

Studentlerdiń jıynalw faylı. Buǵan prezentaciyalar, Word faylları kiriwi múmkin.

Laboratoriyalıq jumslar. Buǵan programmalastırw tilleri arqılı

laboratoriyalıq jumislardı modellestiriw hamde laboratoriya jumisları waqtında maǵlıwmatlardı Internetke ornalastırıwlar kiredi.

3.4. Aralıqtan oqıtıw kurs materialların tayarlaw ózgeshelikleri

Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawda Internet texnologiyalarınń ózine tán ózgesheliklerin inabatqa alıw zárúr. Rossiyada Internet kanallarınıń ázziligin esapqa alıp, Web-betlerdi úlken kólemde islep shıǵıw imkaniyatına iye emes. Pútkil ekrandı iyelep turatuǵın súwretlerdi paydalanıw kerek emes. Kólemi úlken júklemeli betlerdi bir neshe kishi betlerge bóliw yamasa giperssılkalarǵa birlestiriw másláhát etiledi.

Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawda avtorlardıń, metodistlerdiń, vebmasterlerdiń, dizaynerlerdiń, programmistlerdiń tolıq qatnasıwı jaqsı nátiyjeler beredi. Kurstıń sapalı tayarlanıwı usı komandanıń is alıp barıwına baylanıslı. Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlap bolǵan avtor onı veb masterge tapsıradı. Veb-master kurstı Internetke ornalastırıw ushın onı qayta islep shıǵadı.

Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlawda iteracion jandasıw talap etiledi. Veb-master hám basqa da specialistlerdiń materialları boyınsha kurstıń mazmunın ózgeritiw hám qosımshalar kiritiw imkaniyatına iye bolıwı tiyis.

Aralıqtan oqıtıw kursların tayarlap bolǵanna soń test jumısları hámde kurstı avtorlar tárepinen tekseriw, ámelde qollap kóriw isleri ámelge asırıladı. Bul tájiriybeniń nátiyjesine qarap kurstıń mazmunı jáne de tolıqtırılıp barıladı.

Aralıqtan oqıtıw kursların shólkemlestiriw ushın arnawlı Web-saytlar islep shıǵıladı. Bul saytqa aralıqtan oqıtıw processin basqarıw sisteması, oqıw islerin alıa barıw ushın informaciya ornatılıp, kurslardıń dizimi hám onıń mazmunı beriledi.

Kurstı Internet tarmaqına kiritiw ushın tiykarınan navigaciyanıń qolaylı sisteması menen birgelikte kurstıń sırtqı kórinisiniń úlgisi qollanıladı. Hár bir kurs boyınsha testler, konferenciya (forum) materialları tayarlanadı. Kurstı saytqa kiritiw ushın onıń ashıq hám jasırın tárepleri de islep shıǵıladı. Tálim alıwshılar arasında test sınavların ótkeriw haqqındaǵı informaciya maǵlıwmatlar bazasına kiritiledi.

Kurs kóp basqışlar arqalı kiritiledi. Birinshi basqışta kurstıń dúzilisi hámde kursdaǵı bólimlerdiń annotaciyası beriledi. Kurstaǵı hár bir bólim bólek-bólek modullarǵa (Web-betler) bólinedi.

Hár bir kurs boyınsha kurs kalendarı belgilenedi. Bul kalendar da tálim alıw múddeti, bólimlerdi oqıtıw múddetleri, test ótkeriw múddetleri, virtual seminarlardı ótkeriw kúnleri, referatlardı jazıw múddetleri, kontrol jumısların aldın ala tapsırw múddetleri kórsetilgen boladı.

Aralıqtan oqıtıw kurslarında tálim alıwshılardı ruwhlandıratuǵın, tálim alıwdı sapalı túrde juwmaqlayǵa eristiretuǵın jol-doslıq interfeysin qollw úlken áhmiyetke iye.

Kurstı tayarlawda birlik principin paydalanıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Bunda pútin kurs boyınsha birlik politrasın saqlaw, birdey shriftlerden, birdey giperssılkalardan paydalanıw, birdey stilde is alıp barıw h.t.b. názerde tutıladı.

1. Web-betler ortasha úsh ekranniń uzınlıǵınan ótip ketpewi tiyis. Paydalanıwshılardıń ekranı tiykarınan 800*600 piksel bolıwı tiyis.

2. Betlerdiń fonı aq, háripler blsa qara bolıwı tiyis.

3. Times Neu Roman, Arial sıyaqlı standart shriftlerden paydalanıw lazım. Barlıq kurs boyınsha eki yamasa úsh shriftten paydalanıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı.

4. Gipertekstten maksimal dárejede paydalanıw lazım.

5. Barlıq giperssılkalar bir birdey reń menen belgileniwi kerek. Máselen giperssılkalardıń astın sızıw yamasa kók reń menen belgilep shıǵıw múmkin.

6. Glossariydaǵı barlıq ssılkalar birdey, bir reń yamasa kursiv penen belgilenedi.

7. Tekst qısqa yamasaabzaclarǵa bólingen bolıwı tiyis. Ol bir qaraǵanda túsiniw alatuǵın dárejede qolaylı bolıwı kerek.

8. Kursta reńlerden paydalanıw maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Bunda máselen teksttıń ba'zı bir bólimlerin, tablıcalardıń yacheykaların yamasa pútin

tablicanı reń menen belgilep (yacheykanıń fonı yamasa tablicanıń fonı) qoyıw múmkin.

9. Giperssılıkalar menen adastırıp almaw ushın tekstlerdiń astın sızıp belgilew másláhát etilmeydi.

10. Hár bir grafik fayl tekstli podpis'ke iye bolıwı tiyis. Bul tálim alıwshı óz komp'yuterinde jumıs alıp barıw processinde grafiklerdi óshirgen jaǵdayda da tekst ten paydalanıw imkaniyatın beredi.

11. Grafik elementler teksttiń mazmunın bayıtıwı kerek.

12. Hár bir Web-betler bólim atlarına (qara reń menen belgilengen) hámde mashǵulat atlarına (toq kók reń menen belgilengen) iye bolıwı tiyis.

13. Hár bir bet shepten vertikal' maydanǵa iye bolıp, ol keyin ala kishi tema atların, kommentariylardı, grafik súwretlerdi kiritiw imkaniyatın beredi.

14. Qálegen Web-betlerde bir waqıtıń ózinde bir neshe aynalardaǵı informaciylar menen tanısıw imkaniyatın beretuǵın jańa ayna ashıw múmkin. Sonday-aq komp'yuterdiń ekranı bir-birinen ǵárezsiz ayna (freym)larǵa bólingen jagdaylarda freymalı strukturalardan paydalanıw múmkin.

15. Dawıslı hámde videofragmentlerden paydalanıw múmkin.

16. Úlken kólemdegi súwretlerdi eki usılda paydalanıw múmkiniligine iye. Birinshiden, úlken súwrettiń ekranda kishireytilip kopyya qılınǵan kórinisi, soń kishi súwretti basıp turıp aynada onıń úlken kórinisin alıw múmkin. Grafik fayllardıń razmerleri Web-betlerdi kishireytirip júklew ushın optimallastırıladı.

3.5. Aralıqtan oqıtıw boyınsha Internet-resurslardıń obzori

Joqarıda keltirilgen princip hám talaplardıń qánshelli ámelge asırılıp atırılǵınlıǵın anıqlaw ushın aralıqtan oqıtıw boyınsha bir neshe saytlar úyrenilip shıǵıldı.

www.kursy.ru

Aralıqtan oqıtıwdıń halıqaralıq Orayınıń tiykarǵı betinda kirisiw, Oraydıń jańalıqları kiritilgen ayna, «Aralıqtan oqıtıwdıń» bólimleri (Aralıqtan oqıtıw

hám onıń imkaniyatları, jetiskenlikleri sonday-aq KURSI.RU. Aralıqtan oqıtıw Xalıqaralıq Oray hamde ondağı kurslar, kórsetiletuǵın xızmet túrleri) haqqında qısqa maǵlıwmat, «Kurs dizimleri», «Sorawlar» hámde «Talap etiledi!» (kurstıń avtorları hám oqıtıwshıları ushın vakantlar) bólimi berilgen. Soń har bir kursqa ssılkalar kórsetilip, arawlı forma arqalı kurstı islep shıǵıwshılarǵa sorawlar beriw múmkinligi bar.

Sayt interfeysi reńli gammada (kók hám jasıl reń, fonnıń tonı-aq) berilgen bolıp, 3 túrli shrift paydalanadı, gipertekst keń qollanıldı, betlerdiń eni 600 piksel, tekstler abzaclarǵa bólingen, grafikler az qollanıldı.

[www. Infotechno. Ru.](http://www.infotechno.ru)

Bul resurstıń tiykarǵı betinde kirisiw berilgen bolıp, onda aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenlikleri, kurslardıń ulıwma dizimi, kerı tásir, tema boyınsha paydalı stat'yalardıń ssılkaları óz sáwleleniwın tapqan. Onıń oń jaqtaǵı kolonkasında jańalıqlar saytı kiritilgen bolıp, barlıń jańalıqlardı alıw múmkin. Shep kolonkasında bolsa «Oqıw orınları», «Tálim kreditleri», «Kurslardı izlew», «VUZlar ushın informacijalar» ssılkaları berilgen. Menyuda «Sorawlar hám juwaplap», «Tálim alıw ushın arzalar», «Baylanıslar» bólimleri bar.

Kurstı islep shıǵıwda grafikler minimum dárejede, gipertekstler keń qollanıldı, bir túr shrift paydalanadı, tekstler abzaclarǵa bólingen.

3.6 Elektron sabaqlıqlar aralıqtan oqıtıwdıń tiykarǵı bólegi sıpatında

Elektron sabaqlıq – bul komp'yuter járdeminde tálim beriwshi dástúrlestirilgen qural bolıp, bunda **birinshiden**, sabaqlıqlardıń qaǵazda basıp shıǵarılgan variantına qosımsha tárizde jańa informacijalardı beriw, **ekinshiden**, individual tárizde bilim alıw hám bul bilimlerdi testden ótkeriw názerde tutılǵan.

Elektron sabaqlıq – bul avtomatlastırılǵan tálim beriw sisteması, komp'yuterli tálim quralı bolıp, ol:

1. Jańa informaciyalardı beriwge mólsherlenip, shegaralıq hám juwmaqlawshı testlerdi ótkeredi.
2. Úyrenilip atırǵan pán boyınsha hámde tálimiy dástúr boyınsha roawajlanǵan járdem sisteması bolıp tabıladı.
3. Tálim alıwshıǵa qolaylılıǵı menen xarakterlenedi.
4. Belgili bir tálim alıwshı haqqında statistik maǵlıwmatlardı jıynaw hámde qayta islep shıǵıwdıń rawajlanǵan sisteması.
5. Tálim beriwshi sistema menen is alıp barıw processinde jol qoyılǵan qáte-kemshilikler haqqında informaciyalardı toplaydı.

JUWMAQLAW

Biz bul bakalavr pitiriw jumısımızda tiykarınan aralıqtan oqıtıw boyınsha tiykarǵı túsiniqlerdi beriwge háreket ettik. Bunda biz aralıqtan oqıtıw túsiniǵınıń mazmunın ashıp berip, oǵan tárip beriwge urındıq. Aralıqtan oqıtıwdıń búgingi kúndegi aktualılıǵın ilimiy túrde isbatlay otırıp, bul tálim túrińniń ózine tán jetiskenliklerin, ondaǵı múmkin bolǵan qáte kemshiliklerdi de eskerttik. Sonday-aq Internet-resurslardı islep shıǵıw ushın berilgen másláhátler menen tanıstırdıq. Sebebi bilimlendiriwdiń jańa hám effektli forması sanalǵan aralıqtan oqıtıwǵa keyingi jıllarda shet el mámleketlerinde, Rossiyada, sonday-aq Ózbekstanda da qızıǵıwshılıq artıp barmaqta. Aralıqtan oqıtıw boyınsha bir qatar mámleketlerde proektler islep shıǵılıp is alı barılmaqta, úlken masshtabdaǵı konferenciya hámde seminarlar ótkerilmekte. Ba'zi bir mámleketlerde bolsa tájiriybe-sınaw jumısları alıp barılmaqta. Alıp barılıp atırılǵan barlıq isler aralıqtan oqıtıwdıń qanshelli paydalı ekenligini kórsetpekte. Máselen Rossiyanıń yamasa Ózbekstannıń qalegen bilimge, informaciyaǵa intiliwshi jeke adamı yamasa qálegen student aralıqtan oqıtıw processinen paydalanıp ózine kerekli bolǵan qálegen informaciyanı alıwı múmkin. Endi ol bul informaciyalardı alıw ushın qanshalap ekonomikalıq shıǵınlar shıǵarıp máselen aytayıq shet el mámleketlerine barıp qaytıwına qájet joq. Aralıqtan oqıtıwdıń arqasında birinshiden, qanshelli qarjılar tejelse, ekinshiden waqıttan utamız. Solay etip, **aralıqtan oqıtıw** – bul jańa informacion texnologiyalar hámde mul'timediya sistemaları tiykarında ishki, ishki-sırtqı, sırtqı hám keshki tálim elementlerin birlestiretuǵın tálim alıwdıń jetiliskeń forması bolıp tabıladı. **Aralıqtan oqıtıw** – bul studentlerdiń óz betinshe gárezsiz túrde bilim alıwın támiyinlewshi bilimlendiriw processiniń jańa shólkemlestiriw usılı bolıp esaplanadı. **Aralıqtan oqıtıw** – bul belgili aralıqta turıp oqıw isleriniń derlik barlıǵı yamasa kópshilik bólegi házirgi zaman informaciyalıq hámde telekommunikaciyalıq texnologiyalar tiykarında tálim alıw bolıp tabıladı.

Aralıqtan oqıtıwdıń jetiskenlikleri: texnologiyalastırılǵanlıǵı, tálim alıwdıń qolaylılıǵı hám ashıqlıǵı, bul tálim alıw túrin ámelge asırıwda kem

qarjınıń ajratılıwı, ǵárezsizlik, iyiliwshilik, invalidlerdiń hámde túrli nuqsanlarǵa iye bolǵan insanlardıń da tálím alıw imkaniyalarınıń barlıǵı, individuallılıq.

Aralıqtan oqıtıwdıń kemshilikleri: tálím alıwshı hámde oqıtıwshınıń tuwrıdan tuwrı kommunikaciyaǵa kirisiwde imkaniyatlardıń sheklengenligi, hár bir jeke adamnan komp’yuterge iye bolıwın talap etiwı, Internetke kiriwdegi qıyınshılıqlar, bilimlerdi ózlestirgenlik dárejesin anıqlawda paydalanıwshınıń autentifikaciyası probleması, ámeliy tájiriybeniń jetispewi.

Bakalavr pitiriw jumısımızdıń ámeliy bóliminde bolsa Biz aralıqtan oqıtıw xızmetin kórsetiwde informaciyalıq resurslardı analiz ettik. Teoriyalıq hám ámeliy jaqtan alıp barılǵan ilimiy is sıpatında Biz aralıqtan oqıtıwdıń qolay texnologiyasın usınıwǵa háreket ettik.

PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR DIZIMI

1. O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyasi Toshkent. Uzbekiston 1992 y.
2. I.A.Karimov. Barkamol avlod –Uzbekiston tarakkietining poydevori T. Uzbekiston 1997 y.
3. Uzbekiston Respublikasining «Ta'lim tu'grisida»gi Qonuni Toshkent Uzbekiston 1997 y.
4. Kadrlar tayerlash milliy dasturi Toshkent Uzbekiston 1997 y.
5. «Distancionnoe obrazovanie». -№1. 1-12. 2005.
6. Ibragimov I.M. Informacionnie texnologii i sredstva distancionnogo obucheniya: uchebnoe posobie dlya stud.vuzov. M.: Akademiya, 2005. - 336.
7. Kireeva E.D. Analiz perspektivnogo razvitiya sushestvuyushix form obrazovatel'nix Internet-proektov.//Innovacii v obrazovanii.-2002. №4.S.38-40.
8. Podkassisty P.I. Tishenko O.B. «Komp'yuternie texnologii v sisteme distancionnogo obucheniya» //Pedagogika. 2000. №5. str.8.
9. Avliyakov N.X. «Prakticheskie osnovy modul'noy sistemi obucheniya i pedagogicheskoy texnologii». Uchebnoe posobie. Buxara, 2001. 98 s.
10. Avliyakov N.X. «Zamonaviy wqitish texnologiyalari». Uchebnoe posobie. Buxara, 2001 g. 66 s.
11. Avliyakov N.X., Musaeva N.N. «Kasb-hunar kollejlarda kasbiy fanlarning modulli o`qitish texnologiyalari». Uchebno-metodicheskoe posobie. Tashkent, 2005 g. 88 s.
12. Farberman B.L. «Progressivnie pedagogicheskie texnologii». Tashkent, 1999 g. 84 s.
13. Maxmutov M.I., Ibragimov G.I., Oshakov M.A. «Pedagogicheskie texnologii razvitiya mishleniya uchasixsya». Kazan', 1993 g. 88 s.
14. Selevko S. «Sovremennie obrazovatel'nie texnologii». M.: Narodnoe obrazovanie, 1998.

Дистанционное обучение

Главная · О Центре · Новости · Курсы · Сертификация · Тестирование · Конференция · Трудоустройство ·

Дистанционное Обучение

- Дистанционное обучение
- Каталог дистанционных курсов
- Новости
- Об обучении
- Методы обучения
- Корпоративные решения
- Порядок обучения
- Требования к компьютеру
- Конференция
- Запись на курсы
- Специальные предложения
- Вход в систему ДО
- Регистрация в системе ДО

Онлайн-консультант
ICQ: 220995618

Наши новости

Ваш e-mail

Подписаться

· Новости | Курсы | Обучение | Корпоративные решения | Запись на курсы

Центр компьютерного обучения "Специалист" при МГТУ им. Н.Э. Баумана представляет Вашему вниманию новейшие интерактивные и мультимедийные решения в области **дистанционного обучения через Интернет**, широкий ассортимент компьютерных курсов доступных в системе дистанционного обучения **BaumanTraining@**.

Выбрать дистанционный курс

Подробнее о дистанционном обучении

Вход в систему BaumanTraining@

Регистрация в системе BaumanTraining@

Преимущества дистанционного обучения:

- Обучение возможно в любой точке земного шара.
- Доступ к курсам через Интернет в любое удобное для Вас время.
- Всё, что Вам необходимо — это компьютер и доступ в Интернет.
- Вы получаете максимум удобства и экономите своё время и деньги.
- Обучение возможно как на русском, так и на английском языке.
- Опытные преподаватели помогут Вам разобраться в сложном материале в режиме реального времени.
- "Живые" лабораторные работы с доступом к реальному оборудованию и программному обеспечению.

За последние 3 года более 25 000 слушателей выбрали дистанционное обучение в нашем Центре!

Новые курсы:

Уникальные сервисы:

8 часовая поддержка преподавателям

интернет-институт ART&IMAGE

- экономия времени и средств
- специальность, пользующуюся спросом на рынке труда
- доступ к получению образования из любой точки земного шара
- модульное построение учебного процесса
- выбор времени и темпа обучения
- легкий доступ к получению индивидуальных консультаций
- высокий уровень образования и государственный диплом**

о нас
правила приема
новости
выпускники
дипломные работы
контакты

Уважаемые студенты, просьба оплачивать обучение по новым реквизитам которые вы можете скачать [здесь!](#)

Интернет-институт Art&Image работает в тесном сотрудничестве с Московским Государственным Университетом Культуры и Искусств.

Интернет-институт ведет работу в двух направлениях - Профессиональная переподготовка и Повышение квалификации.

· чему мы учим

· как мы учим

онлайн - семинары

ahouse design

Copyright 2002 Art&Image
Copyright 2002 Ahouse Design